

สาระสำคัญด้านสตรี สันติภาพ และความมั่นคง ประเทศไทย

Photo: UN Women/Pornvit Visitoran.

บริบทด้านสตรี สันติภาพและความมั่นคงของประเทศไทย

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและคำมั่นต่อตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับที่ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการเสริมสร้างพลังของสตรี โดยการรับรองและการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายระดับชาติ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women: CEDAW) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action: BPFa) วาระเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development Goals) และข้อมติ 1325 ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council Resolution: UNSCR) (ค.ศ. 2000) และข้อมติที่ตามมาเกี่ยวกับสตรี สันติภาพ และความมั่นคง (Women, Peace and Security: WPS) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รับรองความเสมอภาคระหว่างเพศในมาตรา 27 การจัดสรรงบประมาณที่คำนึงถึงมิติเพศภาวะในมาตรา 71 และการส่งเสริมบทบาทสตรีในด้านการเมืองและการตัดสินใจในมาตรา 90 นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศภาวะ รวมถึง การตระหนักถึงความหลากหลายทางเพศภาวะ รวมถึง การตระหนักถึงความหลากหลายทางเพศภาวะ และอัตลักษณ์ทางเพศ ทั้งเพศชาย เพศหญิง และ LGBTQI+¹

นับแต่มีการรับรอง UNSCR 1325 ในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ประเทศไทยได้นำมาปรับใช้และดำเนินการตามแนวทาง UNSCR 1325 โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เท่าเทียม และมีความหมายของผู้หญิงในการสร้างสันติภาพ และการบูรณาการวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคง (WPS) เข้าไว้ในกฎหมายและนโยบายระดับชาติที่มีอยู่หรือที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและมิติเพศภาวะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองและการมีส่วนร่วมของผู้หญิง รวมถึงในสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง

ในระดับนานาชาติประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกสหประชาชาติที่มีความกระตือรือร้นและอุทิศตนมาอย่างยาวนาน และเป็นผู้สนับสนุนหลักในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (UN Peacekeeping Operations) ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้ยื่นหนังสือต่อองค์การการเมืองและการสร้างสันติภาพแห่งสหประชาชาติ (UN Department of Political and Peacebuilding Affairs) เพื่อหารือเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เท่าเทียม และมีความหมายของสตรีในการสร้างสันติภาพ โดยเน้นย้ำสาระสำคัญดังนี้

- ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้หญิงมากขึ้นในทุกระดับของกระบวนการสันติภาพ และสนับสนุนการบูรณาการวาระสตรี สันติภาพและความมั่นคงไว้ในนโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กผู้หญิงจากความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ
- ประเทศไทยตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างวาระ WPS เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 5 (ความเสมอภาคระหว่างเพศ) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 (สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง) ซึ่งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการรักษาสันติภาพและการป้องกัน
- ประเทศไทยเน้นบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้ซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ผู้สร้างความยุติธรรม และผู้มีบทบาทสำคัญในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ปัจจุบันประเทศไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่หญิง 14 คนเข้าร่วมปฏิบัติการพิทักษ์สันติภาพ 3 ภารกิจ (UNAMID, UNMOGIP, UNMISS)
- ประเทศไทยสนับสนุนการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่มในทุกระดับ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังกระบวนการสันติภาพที่ประสบความสำเร็จ

1. LGBTQI+: lesbian (เลสเบี้ยน), gay (เกย์), bisexual (ผู้นิยมสองเพศ), transgender (บุคคลข้ามเพศ), queer (เพศไร้กรอบ), intersex (เพศกำกวม) และผู้มีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ

สาระสำคัญด้านสตรี สันติภาพ และความมั่นคง ประเทศไทย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการกับสาเหตุที่แท้จริงของความขัดแย้งในประเทศที่สหประชาชาติเข้าไปปฏิบัติการ

- ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของความพยายามในการผลักดันประเด็นเรื่องเพศภาวะในยุทธศาสตร์ด้านเพศภาวะของคณะกรรมการสิทธิสตรีสร้างสันติภาพ (Peacebuilding Commission: PBC) ในวาระด้านสันติภาพต่างๆขององค์การสหประชาชาติ
- ประเทศไทยรับรองการมีส่วนร่วมของสตรีในปฏิบัติการด้านสันติภาพในทุกประเทศ

การสนับสนุนของ UN Women ในการขับเคลื่อนวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคงในประเทศไทย

กว่าทศวรรษที่ผ่านมา UN Women มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคงในประเทศไทย เริ่มต้นด้วยการสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติและการให้คำปรึกษา ตามด้วยการพัฒนากรอบการดำเนินงานเชิงบรรทัดฐานด้านวาระ WPS และการจัดตั้งกลไกเชิงสถาบันสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเพื่อประสานงานและดำเนินการตามวาระ WPS ที่เชื่อมโยงกับความสำคัญด้านการพัฒนาระดับชาติ ตลอดจนให้การสนับสนุนทางเทคนิคแก่รัฐบาลไทย ภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้หญิง เพื่อขยายพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและการเพิ่มศักยภาพของผู้หญิงในการส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม การป้องกันความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาและการฟื้นฟูเยียวยาในประเทศไทย UN Women ได้ปฏิบัติงานมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานในการสนับสนุนเครือข่ายภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้หญิงในการขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายเกี่ยวกับสตรี สันติภาพ และความมั่นคงในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ระดับชาติ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 UN Women ได้สนับสนุนการประชุมหารือระดับชาติแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากภาครัฐ โดยเฉพาะกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่ภาครัฐทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งการหารือดังกล่าวนี้ได้จัดขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือและหาจุดเริ่มต้นที่เป็นไปได้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทั้งสองระดับ ในการขับเคลื่อนวาระ WPS เพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนร่วมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อส่งเสริมศักยภาพและพลังของผู้นำสตรีและคนหนุ่มสาวในการสร้างชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความสงบสุข ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Southern Border Provinces: SBPs) UN Women ในฐานะหน่วยงานหลักของสหประชาชาติที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมวาระ WPS ได้สนับสนุนการนำ UNSCR 1325 มาปรับใช้ในระดับท้องถิ่นอย่างจริงจังผ่านการพัฒนา **นโยบายระดับชาติและกรอบการดำเนินงานเชิงบรรทัดฐานในวาระ WPS** ทำให้เกิดการพัฒนาระบบและดำเนินการตามมาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง ซึ่ง UN Women เป็นองค์กรสนับสนุนหลัก

ระดับท้องถิ่น

โดยเชื่อมโยงกับความพยายามในระดับชาติ UN Women มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนภาคีระดับชาติในการจัดตั้งกลไกเชิงสถาบันเพื่อขับเคลื่อนวาระ WPS ในประเทศไทย รวมถึงการเพิ่มศักยภาพและพลังของผู้หญิงและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย เช่น ภาคประชาสังคมและองค์กรเพื่อสตรี ทั้งนี้ ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ตส.) ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ร่วมกับ พม. และโดยความร่วมมือของ UN Women และ UNICEF ภายหลังจากการประชุมหารือระดับชาติเรื่องความเป็นผู้นำ สันติภาพและความมั่นคงของสตรี (National Consultation on Women's Leadership and Peace and Security) ที่จัดขึ้น ในปี พ.ศ. 2561² UN Women ยังคงสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมมือกับ สค. และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ผ่านความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับ ศป.ตส. ซึ่งเป็นกลไกสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการเสริมสร้างพลังของสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย ศป.ตส. มีการปฏิบัติการและขับเคลื่อนโดยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคีภาครัฐ โดยเฉพาะ ศอ.บต. และหน่วยงานความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยสำคัญที่สุดซึ่งเชื่อมโยงกับการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่มีศักยภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือการขยายตัวที่โดดเด่นของภาคประชาสังคมและองค์กรสตรีและเครือข่าย ที่

Photo: UN Women/Panya Laajila

2. ข้อมูลที่ได้รับจากประเทศไทยในการติดตามผลสรุปข้อสังเกตในรายงานประจำปีรอบที่หกและรอบที่เจ็ดรวมกัน, 24 เมษายน 2563, ดูได้ที่ <https://www.ohchr.org/en/countries/asiaregion/pages/thindex.aspx>

สนับสนุนการริเริ่มต่างๆซึ่งมีชุมชนเป็นฐาน ซึ่ง UN Women มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความพยายามเหล่านี้อย่างต่อเนื่องในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งนี้ องค์การและการริเริ่มเหล่านี้สามารถตอบสนองต่อความจำเป็นด้านมนุษยธรรมได้ในทันทีที่มีปัญหาความขัดแย้งและวิกฤต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด-19 โดย UN Women ได้สนับสนุนพันธมิตรภาครัฐและภาคประชาสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการส่งเสริมสังคมสมานฉันท์ และการรักษาสันติภาพที่ยั่งยืนโดยเชื่อมโยงสันติภาพและการพัฒนา ซึ่งมุ่งเน้นประเด็น WPS, การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของผู้หญิง ความรู้และทักษะด้านดิจิทัล, การสร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันและยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง การจัดการภัยพิบัติ และการดำเนินการด้านมนุษยธรรม โดยเป็นการผสมผสานกันของงานรณรงค์และขับเคลื่อนเชิงนโยบาย เพื่อเสริมสร้างพลังของผู้หญิงให้มีส่วนร่วมและเป็นผู้นำในการตัดสินใจด้านสันติภาพและความมั่นคง ผ่านการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลและการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีและภาคประชาสังคมผ่าน ศป.ดส. UN Women ยังคงให้การสนับสนุนทางเทคนิคในการดำเนินการตามวาระ WPS ในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ดังนี้

- ประเมินการนำมาตรการและแนวทางปฏิบัติว่าด้วยสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง ไปปฏิบัติ และสนับสนุนการพัฒนากรอบนโยบาย WPS เพื่อการขับเคลื่อนวาระ WPS ในระดับพื้นที่

- ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการตามวาระ WPS ในทุกระดับผ่านการเสริมสร้างศักยภาพและการสร้างความตระหนักรู้ของรัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับ WPS
- พัฒนาเครื่องมือและกลไกในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกรอบนโยบาย WPS
- เสริมสร้างความเข้มแข็งของ ศป.ดส. และศักยภาพขององค์กรในการประสานงานและดำเนินการตามวาระ WPS ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่ม
- รณรงค์เชิงนโยบายเพื่อความเสมอภาคระหว่างเพศและขยายพื้นที่สำหรับการมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างพลังของผู้หญิงในการป้องกันความขัดแย้ง แก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเยียวยาในประเทศไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายและกลไก WPS ในประเทศไทย

มาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง: จัดทำขึ้นโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายกลุ่มและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพาสตรีแห่งชาติ (กยส.) ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ระยะดำเนินการปี พ.ศ. 2560 - 2564 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) Coordination Center for Children and Women In Southern Border Provinces

- เพื่อให้สตรีได้รับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิจากปัญหาความขัดแย้งอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
- เพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง
- เพื่อให้ภาคประชาสังคม ผู้นำศาสนา ประชาชน ผู้นำในพื้นที่ รวมทั้งสื่อมวลชน มีบทบาทในการปกป้องคุ้มครองสิทธิสตรี และ พันฟูเยียวสตรีที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง
- เพื่อให้มีกลไกในการจัดการความขัดแย้งและกระบวนการสร้างสันติภาพและความมั่นคงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

โดยมุ่งเน้น 5 มาตรการ ได้แก่ (1) การป้องกัน (Prevention); (2) การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิและการฟื้นฟูเยียวยา (Protection and Recovery); (3) การพัฒนาศักยภาพ (Capacity Building); (4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสตรี (Empowerment and Participation) และ; (5) การส่งเสริมให้มีกลไกและการขับเคลื่อน

ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.) ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2562 โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ร่วมกับ พม. และด้วยความร่วมมือกับ UN Women และ UNICEF ที่ให้คำปรึกษาด้านเทคนิค และทรัพยากรที่จำเป็น ศป.ดส. เป็นกลไกประสานงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมในประเด็นเกี่ยวกับสตรีและเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ ศป.ดส. ยังมีหน้าที่ในการประสานงานเพื่อการดำเนินงานตามมาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง

คณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามการดำเนินงานตามมาตรการและแนวทางปฏิบัติด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2563 โดยคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาสถานภาพสตรี เพื่อขับเคลื่อนและติดตามการปฏิบัติตามมาตรการและแนวทางปฏิบัติ โดยสมาชิกของคณะกรรมการประกอบด้วย กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)

พันธมิตรหลักของ UN Women

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กระทรวงกลาโหม
- กระทรวงการต่างประเทศ
- กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงยุติธรรม
- กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)
- ศูนย์ประสานงานด้านเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศป.ดส.)

ทีม UN Women Thailand Governance และ WPS

ไรซ์ ชาญชัย (Ryce Chanchai)

ผู้เชี่ยวชาญด้านธรรมาภิบาล สันติภาพและความมั่นคง
ประจำอาเซียน/หัวหน้าโครงการระดับภูมิภาค
ruangkhaio.chanchai@unwomen.org

นฤดี จันทสิงห์ (Naruedee Janthasing)

นักวิเคราะห์โครงการ

naruedee.janthasing@unwomen.org